

[När Jesus dömer världen, SB](#)

[När är man död? SB](#)

[Stark eller svag tro, JF](#)

[Vi tror och lär: Om nådemedlen](#)

[\[Register\]](#) [\[Årgångar\]](#) [\[Föregående nr\]](#) [\[Nästa nr\]](#)

När Jesus dömer världen

Predikan i S:t Pauli församling, Domssöndagen 1997, Matt. 25:31-46.

När Jesus kom till jorden första gången, sade han uttryckligen att han inte kom för att döma världen: *"Inte sände Gud sin Son i världen för att döma världen, utan för att världen skulle frälsas genom honom"* står det i Joh. 3:17. Han kom för att bli *"Guds lamm som tar bort världens synder"* (1 Joh. 1:29). För den sakens skull blev han människa och för den sakens skull gav han sitt liv till försoning för alla våra synder. Han kom sannerligen inte som domare. Han kom som Frälsaren.

Men när Jesus kommer åter till jorden för andra och sista gången, då kommer han som domaren. Då kallar och bjuder han inte längre syndare att vända om och tro evangelium. Det gjorde han medan han vandrade här, och det fortsätter hans kyrka med intill jordens sista dag. Men på den dagen slutar det. Då avbryts all missionsverksamhet, alla predikningar och vittnesbörd tystnar. Det blir mycket tyst, när domaren kommer i all sin gudomliga härlighet, sätter sig på tronen och församlar alla folken framför sig.

Under kyrkoåret har vi talat mycket om Jesus som Frälsaren. I dag, på Domssöndagen, skall vi tala om honom som domaren och se hur det går till när han dömer världen. Den skakande skildringen om fårens och getternas vitt skilda öden stämmer till allvar och eftertanke.

1. När Jesus dömer kan ingen komma undan

Jesus som Frälsaren kan man komma undan. Många av hans eget folk förkastade honom, trots allt märkligt som de fått höra och se med egna ögon. Så har det fortsatt under historiens lopp: de allra flesta har på något sätt nåtts av evangelium. De har fått höra om Guden som skiljer sig från alla andra gudar på jorden, om Guden som förbarmar sig över syndare, som förlåter och upprättar, också de allra djupast fallna. Ändå har många tackat nej och hållit sig till sina gamla gudar. De har älskat Mammon och det jordiska mer än Gud, synden mer än förlåtelsen och sina egna vägar mer än Guds vägar. Och detta har Gud, den allsmäktige, tillåtit och haft fördrag med. Ty han tvingar inte sin kärlek och frälsningens evangelium på människorna. Förkunnare har ibland i falsk iver försökt göra det, men de har då handlat mot Guds vilja. Hans kärlek är sådan, att man kan komma undan, säga nej tack och ägna sig åt annat som man, i vart fall för stunden, tycker vara viktigare.

Men när Jesus kommer som domaren blir det helt annorlunda. I den stora och mäktiga domsberättelsen finns ingen vänlig inbjudan att komma inför tronen, inget som man kan tacka ja eller nej till. Alla har förts samman, alla är med vare sig de vill det eller inte, män och kvinnor, stora och små, levande och döda. Hela mänskligheten ända från Adam till den sist födde är församlad i ett stort och avgörande nu framför tronen.

Och plötsligt är på något sätt all ordning återställd i tillvaron. Allt är riktigt och rätt. *Han* sitter på tronen och människorna står nedanför och framför honom. Här i tiden har människor gärna velat göra sig själva till gudar och sätta sig på tronen. Ja, ingenting är väl vanligare än att människor sätter Gud på den anklagades plats, klagar på hans Ord och bud och går till rätta med honom. Han är inte som han borde vara, tycker man. Varför gör han inte så eller så i stället? ”Hur kan du, Gud, tillåta så många hemska olyckor och så mycket namnlöst lidande på jorden?” heter det ofta, när man går till rätta med Gud.

Men på domens dag är allt omvänt. Allt mästrande tal och alla anklagelser mot Gud tystnar. Människans högmod

avslöjas och den rätta ordningen återställs: *Han* sitter på tronen och vi står nedanför.

Då finns inga förnekare, inga bibelkritiker, inga som säger: ”Ja, man kan ju aldrig säkert veta vad som är sant, och hur Bibeln skall tolkas.” När folken församlas kommer ingen undan med skarpa argument och filosofiska utläggningar. Då är det tyst. Alla känner instinktivt att domaren vet allt, att domaren har oemotsägliga bevis, att han dömer efter högsta rätt och att domen inte kan överklagas till någon högre instans, eftersom någon sådan inte finns.

Så kommer det att bli på den yttersta domen, på den stora dagen då allt justeras och får sin rättvisa lön. Ingen av oss kommer undan detta. Antingen kommer vi att stå bland fåren på den högra sidan och få höra: ”*Kom, ni min Faders välsignade! Tag i besittning det rike som har stått redo för er ända sedan världens grund blev lagd*”, eller så är vi bland getterna på den vänstra sidan som får höra: ”*Gå bort ifrån mig, ni fördömda, till den eviga elden som är beredd åt djävulen och hans änglar.*” Vilka av dessa ord är det som vi kommer att få höra? Och vad kommer domaren att gå efter?

2. När Jesus dömer skall han döma oss efter våra gärningar

Först sker själva domen, uppdelningen i två grupper, ”*som herden skiljer fåren från getterna*”. Sedan anger Jesus domskälen: han talar först om den högra sidans folk och deras goda gärningar och sedan om den vänstra sidans.

Detta förbryllar och oroar oss kristna ibland som en smygande anfäktelse. Å ena sidan hör, lär och tror vi vad Skriften så tydligt säger om att människan blir frälst helt av nåd utan några gärningar. Det är ju Kristi gärningar och hans förtjänst som gäller och som skänker oss salighet! Men å andra sidan lär oss Jesus och Skriften överallt att vi skall bli dömda efter våra gärningar. Det är ju också gärningar som Jesus talar om i dagens text. På ett annat ställe säger han att alla skall träda fram, ”*de som gjort det goda för att uppstå till evigt liv och de som gjort det onda*

för att uppstå till dom” (Joh. 5:29). På liknande sätt uttrycker sig apostlarna i sina skrifter.

Hur går detta ihop? Det är viktigt att vi har det klart för oss. Det är inte alls så, som vi i anfäktelsens stund befarar, att på domens dag upphävs plötsligt det fullödiga evangeliet om försoningen och syndernas förlåtelse. Gud är ingen bedragare och evangelium är inget skämt.

Evangelium är ingen förskönande kosmetika, som döljer att det till syvende och sist ändå handlar om våra gärningar och förtjänster om vi skall bestå i domen. Den som tror evangelium är och blir frälst av nåd för Kristi skull utan gärningar. Detta är kärnan i Skriften, den stora sanningen och den bergfasta, orubbliga klippgrund som all sann kristendom vilar på.

Men lika säkert som detta är, lika säkert är det att tron aldrig är utan goda gärningar. Det finns inga sanna kristna som inte har sin Frälsare kär, inte vill följa honom och leva efter Guds vilja. Gud har förlåtit oss och fött oss på nytt, inte för att göda den gamle Adam med alla sina onda begär, utan för att vi skall döda honom, leva det nya livet i Andens kraft och göra goda gärningar.

Jesus ger oss i dagens text exempel på sådana gärningar: att ge hungriga och törstiga mat och dryck, att ta hand om flyktingar och sjuka, att ge kläder åt dem som fryser och att besöka olyckliga i fängelset. Men är inte det saker som många, icke-kristna kan göra och också verkligen gör? Det kan tyckas så. Men svaret är nej.

De gärningar Jesus talar om är nämligen sådana som bara kristna kan göra. Vi skall inte läsa texten slarvigt. Jesus talar uttryckligen om gärningar som är gjorda mot honom: *”Allt vad ni gjorde mot en av dessa mina minsta bröder, det gjorde ni mot mig.”* Dessa ord är textens nyckelord.

Jesu bröder, vilka är de? Han svarade själv på den frågan vid ett tillfälle så här: *”Det är de som hör Guds ord och rättar sig efter det”* (Luk. 8:21). Jesu bröder är de troende kristna, de som bekänner sig till det rena och klara evangeliet, håller fast vid det, vill stödja och sprida det.

Vilka besöker, tröstar eller räcker på olika sätt en hjälpende hand åt någon för att han eller hon är en kristen broder eller syster som för Ordets och evangeliets skull lider nöd? Inga andra än kristna.

När aposteln Paulus för Ordets skull satt i fängelse fick han besök av Onesiforus: *"Många gånger lättade han min börda och skämdes inte för mina bojar"*, skriver han i 2 Tim. 1:16. Det är bara troende som är intresserade av kristna bröders väl och ve och som är särskilt angelägna att stödja och hjälpa Ordets tjänare. Världens människor, som hatar Kristus, hans Ord och evangelium hjälper däremot ingen för att han eller hon är en troende och bekännande kristen. Det är dem likgiltigt. Många tycker tvärtom att det vore bra om bibel- och bekännelsetrogna kristna med sin otidsenliga lära försvann från jordens yta.

Jesus pekar således på gärningar och kännetecken som bara kristna kan ha. Han säger här detsamma som på andra ställen, t.ex.: *"Den som ger en av dessa små en enda bägare med friskt vatten, därför att det är en lärjunge, han skall inte gå miste om sin lön"* (Matt. 10:42) eller *"Den som tar emot ett sådant barn i mitt namn, han tar emot mig"* (Matt. 18:5). Det är trons gärningar det handlar om. På den yttersta dagen låter Jesus dessa gärningar, som bara kristna kan göra, träda fram och vittna om att fåren på den högra sidan är Ordets folk som tror evangelium om frälsning av nåd allena utan gärningar som betalningsmedel.

Att det förhåller sig just så, visas också av fårens stora förvåning över Jesu ord om dem. *"När såg vi dig hungrig och gav dig mat? Eller törstig och gav dig att dricka? osv."* frågar de sig förundrat. De hade aldrig gjort dessa gärningar för att bli frälsta, aldrig tänkt på dem som något förtjänstfullt och aldrig väntat någon uppmärksamhet för dem på domens dag. De hade gjort dem för att de redan var frälsta. De ville bara hjälpa sina trängda trosbröder och stödja det saliggörande evangeliets framgång i världen.

Förvåningen är också stor på den motsatta sidan, bland getterna. De hade ju gjort, tyckte de, många gärningar, ofta

i långt högre omfattning och med större engagemang än vad de där kristna hade gjort. Det är många i dag som har getternas tro och som ser sitt sociala engagemang för fattiga och utslagna som något som en gång skall tala för dem på domens dag, om det trots allt – vilket man finner osannolikt – skulle bli en sådan. Citerar man Bibeln någon gång, så är det gärna Jesu ord i dagens text som man tar fram: *"Allt vad ni gjort mot en av dessa mina minsta bröder, det gjorde ni mot mig."* Se där! Alla är vi bröder! Det handlar ju om att göra något! När det kommer till kritan är det ändå det som gäller, inte en massa teologiska hårklyverier. Så tänker getterna.

Vilken chock blir inte domen för den som har förlitat sig på sig själv, sin egen godhet och sina egna humanitära och sociala insatser. Huset, byggt på den lösa sanden, rasar plötsligt samman. Håpna och förskräckta ropar de: *"När såg vi att du var hungrig eller törstig eller hemlös eller naken eller sjuk eller i fängelse utan att hjälpa dig?"* Var det inte just dessa saker som de hade ägnat sig åt? För sent inser de att deras gärningar inte håller måttet och att de föraktade kristna hade rätt, när de lärde att *"av laggärningar blir ingen enda människa rättfärdig inför Gud"* (Rom. 3:20).

Låt oss slutligen också lägga märke till att det inte finns någon mitt-emellan-grupp, inga korsningar av får och getter i liknelsen. Antingen är man får i den Gode Herdens hjord eller get i den onde herdens flock. Jesus målar här, som ofta annars, i svart och vitt. Hos fåren är allt gott. Hos getterna är allt ont. Hur kan det komma sig?

Även detta visar att tron på evangelium är det allt avgörande. Evangelium renar från all synd. Det renar också helgonen från sviterna av deras kvarvarande onda kött. Ty synden är med i allt, även i deras goda gärningar. Men de renas ständigt av nåden. Inför Gud är de alltid rena, heliga och rättfärdiga i kraft av Lammets blod. Därför ser Gud ingen synd hos dem. Ingen synd och brist nämns. Allt är vitt hos fåren. Motsatsen gäller bland getterna. Just därför att de har förkastat evangelium och dess rättfärdiggörande

och saliggörande kraft, så ser Gud hos dem bara synd. Utan Kristus finns ingen renhet, ingen förlåtelse och ingen nåd. Allt är då mörkt, svart, tomt och förgäves.

Jesu skildring av den yttersta domen kan inte förstås, utan Bibelns lära om evangelium. Den är laddad med den kristna trons huvudpunkter. Ja, den blir helt obegriplig, om man läser den på annat sätt. Därför skall vi läsa den rätt och hämta stor glädje, tröst och styrka ur den.

3. När Jesus dömer behöver de som tillhör honom inte frukta domen

Jesus sade en gång: *”Den som hör mitt ord och tror honom som har sänt mig, han har evigt liv och kommer inte under någon dom, utan har övergått från döden till livet”* (Joh. 5:24). Den yttersta domen kan vi slippa i den meningen att den leder till en fällande dom och evigt straff bort undan Guds ansikte. Den som hör och tror evangelium, blir redan nu placerad bland fåren på den högra sidan. Gud säger i dag till var och en som tror: *”För dig blir det ingen dom! Du har övergått från döden till livet redan nu!”* Det är just detta som är evangelium. När Jesus talar så till oss, låter han yttersta domen mista sin karaktär av fällande dom och låter den i stället bli en stark och mäktig bekräftelse av den friande dom som erbjuds oss här och nu i Ordet och sakramenten.

Aposteln Johannes säger att när Guds kärlek får fylla oss, så kan vi *”ha frimodighet inför domens dag... den fullkomnade kärleken driver ut rädslan, ty rädslan har att göra med straff”* (1 Joh. 4:17). Den fullkomliga kärleken är Guds kärlek, uppenbarad i Kristi död och uppståndelse. Han led vad våra gärningar var värda för att vi skulle slippa den fällande domen och *”den eviga elden som är beredd åt djävulen och hans änglar”*.

Om vi tänker på vårt liv, våra gärningar och våra synder, så blir domens dag hotande och förskräcklig och fyller oss med oroliga och obehagliga känslor. Så vill inte Herren Kristus att vi skall vänta på hans dag. Han vill att vi skall tro evangelium, som förvandlar vredens dag, den

förskräckliga, till dagen, den stora och underbara, då ”Herren, vår rättfärdighet” (Jer. 33:16) sätter sig på tronen, vänder sig mot oss och säger: ”Kom, ni min Faders välsignade!” Amen.

S.B.

[Lutheranen 4/1997]

När är man död?

Utvecklingen inom forskning och teknik på olika områden går fort och är både fascinerande och oroande. Ny teknik öppnar nya möjligheter – på gott och ont beroende av hur människan använder den. Forskningens framsteg tvingar oss också till etiska ställningstaganden som tidigare generationer inte behövde brottas så mycket med.

En fråga som vi flera gånger har mött är: Hur skall vi som kristna ställa oss till s.k. hjärndöd som på senare år har använts som kriterium på att döden har inträtt? Är inte en människa död först när hjärtat har slutat att slå? Flera känner sig oroade och fruktar att läkarna nu också skall börja transplantera organ från ännu inte döda.

En del kristna tar helt avstånd från begreppet hjärndöd och varnar starkt för att man medverkar till mord om man medger att livsviktiga organ får tas från ”hjärndöda” människor.

Låt oss börja med att gå till Skriften och se något av vad den säger om döden. När är en människa egentligen död?

Den kroppsliga döden inträffar enligt Bibeln, när själen lämnar kroppen. Kropp utan själ eller ande är död (Jak. 2:26). Jesu egen död belyser detta. Strax innan han dog sade han ”Fader, i dina händer befaller jag nu min ande” (Luk. 23:46). När Jesus sedan ”gav upp andan” lämnade själen kroppen. I det ögonblicket var han död.

Uppfattningen att kroppen är själens boning och att döden innebär att kropp och själ skiljs åt är nu inte unik för kristendomen. Den förekommer i olika varianter i de flesta

religioner och kulturer. Det som är unikt för kristendomen är läran om kroppens och själens frälsning genom tron på Jesus Kristus, som dog och uppstod för oss.

Själen är människans inre väsen, hennes personliga "jag". Själen är immateriell och osynlig, skapad av Gud att alltid leva (1 Mos. 2:7, Pred. 3:11). Det går inte att ta på själen. Det går inte heller att bestämt säga var i kroppen själen sitter. Den är förenad med hela kroppen och genomsyrar minsta del av den.

Den allra vanligaste synonymen för ordet "själ" i Bibeln är "hjärta". Det betyder inte att själslivet skulle vara lokaliserat till hjärtmuskeln eller något sådant. I Bibelns värld tänker och begrundar, tror och tvivlar, gläds och fruktar människor i sina hjärtan (Ps. 16:9, 95:8, Matt. 15:19, Mark. 2:8 m.fl.). "Hjärta" är helt enkelt ett uttryck för det inre livet i motsats till den yttre kroppsliga.

Ytterligare en sak, som har betydelse för frågan som vi här behandlar, skall vi lägga märke till. Bibeln talar på många ställen om människor som dör, men den ger oss inga föreskrifter om hur man fastställer död. Den binder oss inte vid någon särskild metod. Lika litet som Bibeln lär oss att ställa diagnoser på olika sjukdomar lär den oss hur man skall gå till väga för att ställa diagnosen död. Sådana saker hör till förnuftets område, inte till uppenbarelsens.

Att på ett säkert sätt fastställa död är därför främst en fråga för läkarvetenskapen, inte för kyrkan.

"Det ankommer på läkare att i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet fastställa att döden har inträtt", står det i lagen (1987:269) om kriterier för bestämmande av människans död. Det är alldeles riktigt. Det är ungefär så som det alltid har fungerat i välordnade samhällen.

Vanligtvis sker fastställandet av död genom att någon sakkunnig (i regel en läkare) kontrollerar vissa saker, t.ex. att andningen har upphört och hjärtat slutat att slå under viss tid (s.k. hjärtdöd). Man vet att när blodcirkulationen

och syretillförseln inte längre fungerar, så förstörs hjärnans celler mycket snabbt. Den blir obrukbar. Förstörda hjärnceller kan inte heller återhämta sig eller återbildas.

Själens huvudfunktioner, känsla, vilja och förnuft, har naturligtvis ett nära samband med hjärnan. I hjärnan finns syncentrum, talcentrum och en rad andra viktiga centra. Hjärnan är också huvudorganet för vårt medvetande och vår tankeverksamhet så länge vi bor i kroppen.

”Människan är död när hjärnans samtliga funktioner totalt och oåterkalleligt har fallit bort”. Så definieras officiellt död i ovan nämnda lag. Död är och har egentligen alltid varit hjärndöd. När hjärnan är död, fungerar inte längre själens huvudfunktioner. Då har själen definitivt lämnat kroppen.

Att konstatera varaktigt hjärtstillestånd är det hittills – och säkert också i framtiden – vanligaste sättet att fastställa död. Men hjärta och andning kan i dag med moderna tekniska och medicinska hjälpmedel hållas igång förhållandevis länge, t.ex. hos svårt skadade människor vid trafikolyckor. Frågan om en person lever bara för att hjärtat på konstgjord väg slår är därför inte så självklar. I sådana fall kan enligt lagen en annan metod att fastställa död användas. Genom undersökningar av hjärnan anser sig läkarvetenskapen i dag på ett säkert sätt kunna fastställa hjärndöd, dvs. att ingen som helst cirkulation eller aktivitet förekommer i hjärnan. Några fall där en totalt utslocknad hjärna har ”återvänt till livet” och börjat fungera igen känner man inte till. Däremot har det, i vart fall förr i tiden, hänt att man tagit miste och dödförklarat en hjärtdöd människa, som senare vaknat till liv igen.

Som kristna har vi ingen anledning att principiellt vända oss mot begreppet hjärndöd eller förneka möjligheten att död kan fastställas på olika sätt, t.ex. genom mätning av cirkulation och aktiviteter i hjärnan. Att stänga av en hjärt-lungmaskin eller avbryta annan behandling på en hjärndöd människa, är inte mord eller kränkning av livet. Den som menar det måste bevisa att en hjärndöd människa inte är oåterkalleligt död.

Vi har sagt att det inte är kyrkans sak att juridiskt säkert fastställa död. Men det betyder inte att vi som kristna okritiskt skall svälja allt som går under namnet forskning och vetenskap. Det gäller i synnerhet i frågor om livets heliga gränser, dess början och dess slut. Vi skall vara på vår vakt, noga pröva allt och kräva klara bevis. Varje tveksam anhörig har t.ex. rätt att av läkare få närmare besked om hur man har gått tillväga för att fastställa döden.

En fråga som hör nära samman med dödsbegreppet är möjligheten att från nyligen hjärndöda transplantera färska organ till svårt sjuka människor, som på så sätt kan räddas till livet. Ur kristen och etisk synvinkel kan vi bejaka sådana transplantationer, förutsatt att döden verkligen har inträtt hos den man tar organ från, och att ingreppen inte sker i strid med den avlidnes eller anhörigas vilja.

Transplantationstekniken som sådan skall vi tacka Gud för. Den hör till området för Guds försyn, där han bl.a. genom läkarvetenskap och medicinska framsteg botar sjuka, uppehåller livet och förlänger nådatiden i en fallen värld.

Men till sist måste vi alla dö. Inför detta oundvikliga faktum finns det något som är långt viktigare än frågan om hur vår död konstateras. Och det är att tro på Jesus Kristus, dödens överman, och med den gamle Simeon i templet kunna säga:

”Herre, nu låter du din tjänare fara hädan i frid, efter ditt ord, ty mina ögon har sett din frälsning, vilken du har berett till att skådas av alla folk.” (Luk. 2:29-31)

S.B.

[[Lutheranen 4/1997](#)]

Stark eller svag tro

Vad är stark tro? Vi tar ett exempel från ett område bland flera. Är det t.ex. ett tecken på svag tro att gå till doktorn om man är sjuk? Eller skall man hellre be och vänta på Guds ingripande? Somliga inom den s.k.

framgångsteologin påstår det. – Vi lånar en belysande historia:

En pastor stod i predikstolen och predikade. Det började regna ute, och snart regnade det så mycket att det rann in i kyrkan. Församlingen blev våt om fötterna, och oron steg i salen.

”Ingen skall lämna kyrkan. Gud kommer att skicka oss räddning”, sade då pastorn så kraftfullt att församlingen stannade kvar i sina bänkar. Men det fortsatte att regna och vattnet steg. Snart nog nådde det ända upp till knäna.

”Ingen lämnar salen”, skrek pastorn. ”Inte förrän Gud sänder oss räddningen!”

När vattnet nådde till midjan började de församlade gå. Men pastorn stod kvar och fortsatte sin predikan i förlitan på Guds hjälp.

Vattnet steg och steg. Nu kom en man i en roddbåt in i kyrkan. Han rodde fram till pastorn och frågade om han inte skulle ta och komma med innan det blev värre.

”Nej, jag stannar här”, svarade pastorn.

Vattnet fortsatte alltjämt att stiga och nådde nu upp till munnen på pastorn. Då kom återigen mannen med roddbåten och frågade honom om han inte skulle komma innan det var för sent.

Pastorn svarade att han skulle vänta på Gud. Och så drunknade pastorn.

När han mötte Gud frågade han: ”Varför hjälpte du mig inte?”

”Två gånger skickade jag en man i roddbåt till dig, men du ville ju inte”, svarade Gud.

När djävulen med hänvisning till Skriftens löften om änglaskydd försökte få Jesus att kasta sig ut för tempelmuren (i stället för att gå ner den vanliga vägen), så svarade Jesus: *”Det står också skrivet: Du skall inte fresta Herren din Gud”* (Matt. 4:7). Att inte utnyttja de möjligheter som redan finns, utan i stället kräva extraordinära under, är inte stark tro. Det är att utmana och fresta Gud.

J.F.

[^]